

คำฟอสอน

พิมพ์ครั้งแรก	ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑	จำนวน	๒,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่สอง	ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑	จำนวน	๑๐,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่สาม	กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒	จำนวน	๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-974-592-175-7

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา.

คำฟอสอน : ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส
เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง/มูลนิธิพระดาบส.--

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ, ๒๕๕๑.

๒๖๒ หน้า. ภาพประกอบ.

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา

๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

๑. พระบรมราโชวาท ๒. พระราชดำรัส. ๓. เศรษฐกิจพอเพียง
(I) ชื่อเรื่อง.

ราคา ๑๐๙ บาท

รายได้โดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุนมูลนิธิพระดาบส

ผู้จัดทำนาย

ศูนย์หนังสือฟาลงกรณัฒมหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
CALL CENTER โทร. ๐-๒๒๕๕-๔๔๓๓
<http://www.chulabook.com>

ร้านค้าติดต่อที่มขายส่ง

สยามสแควร์ ชั้น ๑๔
โทร. ๐-๒๒๑๘-๔๔๘๘-๙๐ โทรสาร ๐-๒๒๕๔-๔๔๙๕

คำฟ้อสอน

ประมวลพระบรมราโชวาท
และพระราชดำรัส
เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เชิญพระบรมราโชวาทพระราชดำรัส
พระบรมฉายาลักษณ์และภาพพระราชนิพนธ์กิจพร้อมทั้งตราสัญลักษณ์
เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่

คำปรารภ

หนังสือเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

คำฟอสอน

ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ชาวไทยทุกคนย่อมตระหนักดีว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรานั้นทรงมุ่งมั่นปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ทั้งปวงด้วยพระวิริยะอุตสาหะ สมดังพระราชปณิธานที่พระราชทานไว้เป็นพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสุข ความมั่นคงแก่พสกนิกรอย่างยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมุ่งเน้นการพัฒนาตามหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่ให้ดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่ถาโถมเข้ามาอยู่รอบตัว

มูลนิธิพระดาบสซึ่งเป็นโครงการตามกระแสพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตระหนักดีว่า การขับเคลื่อนให้สังคมไทย ได้เรียนรู้และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การประพฤติปฏิบัตินั้นเป็นภารกิจสำคัญยิ่ง ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการสนองพระราชดำริแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้สังคมไทยมีความเข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งท้ายที่สุดจะทำให้ชาวไทยทั้งหลายมีความสุขร่วมกันสมดังพระราชปณิธานที่ทรงมุ่งหวัง ด้วยเหตุนี้ มูลนิธิพระดาบสจึงได้จัดทำ โครงการคำฟอสอน ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดพิมพ์หนังสือประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส คำฟอสอน รายการสารคดีวิทยุ และกิจกรรมอื่นๆ เพื่อขับเคลื่อนสู่การน้อมนำพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสไปประพฤติปฏิบัติ และยังได้ร่วมมือกับเครือข่ายต่างๆ อย่างกว้างขวางเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่กลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

ในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ มูลนิธิพระดาบสได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จัดพิมพ์หนังสือประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส “คำฟอสอน” เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเผยแพร่ เพื่อให้สังคมไทยได้น้อมนำพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดุจดั่งประทีปนำทางให้ชาวไทยทั้งหลายมีความสุขร่วมกันในสังคมที่พอเพียง

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย

เลขาธิการมูลนิธิพระดาบส

คำปรารภ

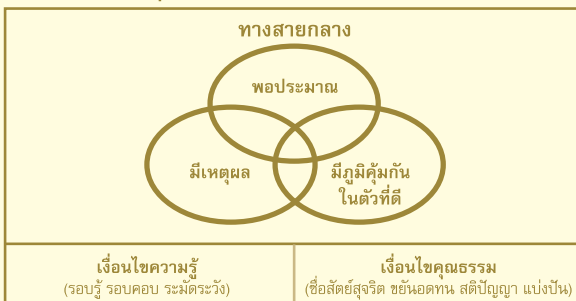
หนังสือเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

คำฟ้องสอน

ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยผ่านพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในโอกาสต่างๆ มาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และต่อมารายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้สังคมไทยรอดพ้นจากวิกฤตที่เกิดขึ้น โดยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เราต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ อยู่ตลอดเวลา

สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นำไปสู่

ชีวิต/เศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม

สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนการใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่างๆ **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดี ที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่พอประมาณ **ความมีเหตุผล** หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนผลที่คาดว่าจะ

เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว ปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัยความรู้ และคุณธรรม เป็นเงื่อนไขพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตและการประกอบการงาน ส่วนเงื่อนไขคุณธรรม คือ การยึดถือคุณธรรมต่างๆ อาทิ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมและการแบ่งปัน ฯลฯ ตลอดเวลาที่ประยุกต์ใช้ปรัชญา

การขับเคลื่อนให้สังคมไทยได้เรียนรู้และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาสู่การประพฤติปฏิบัติอย่างแท้จริงนั้น เป็นหลักชัยที่คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งมั่นจะไปให้ถึง ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยของเราสมาารถพัฒนาอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของความสมดุลและทางสายกลาง แม้ว่าจะต้องเผชิญกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี หรือด้านอื่นๆ ก็ตาม แต่หากเรารวมพลังกันเรียนรู้และน้อมนำปรัชญาที่ มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตทุกด้านอย่างเข้มแข็งแล้ว สังคมไทยก็จะมีโอกาสเป็นสังคมที่มีความสุขของทุกคนร่วมกันมากยิ่งขึ้น และพลสกนิกรชาวไทยก็จะได้ร่มเกล้าฯ ถวายเป็น “ของขวัญวันเกิด ที่มีคุณค่าอยู่ตลอดเวลา” แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของพวกเราตลอดไป

ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา
ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

คำปรารภ

หนังสือเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

คำพอสอน

ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะ
หน่วยงานรับผิดชอบการวางแผน และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ตระหนัก
ดีว่า ประเทศไทยของเรากำลังเข้าสู่ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของยุคโลกาภิวัตน์ ที่โลกอยู่ใน
ภาวะไร้พรมแดน และเกิดการจัดระเบียบใหม่ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่ง
สภาพการณ์เช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดทั้ง “โอกาส” และ “ภัยคุกคาม” ต่อการพัฒนาประเทศ
การนำพาประเทศไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนนั้น จะมุ่งสร้าง
ความเจริญรุดหน้าทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว ย่อมไม่สามารถนำพาให้คนไทย
อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันได้อย่างแท้จริง หากแต่เราได้ร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวทางไว้ โดย
มุ่งเน้นการพัฒนาบนความสมดุลและทางสายกลาง ให้ความสำคัญกับการพัฒนา “คน”
และการบูรณาการเชื่อมโยงกับทุกมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม
โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และร่วมกันน้อมนำมาเรียนรู้ จนนำมา
สู่การประพฤติปฏิบัติอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องในทุกๆ ภาคส่วนของสังคมไทยแล้ว
ก็ย่อมจะทำให้คนไทยสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และรู้จัก สามัคคี อันจะทำให้
สังคมไทยของเราเป็นสังคมสันติสุขที่เป็นธรรม และเป็นไท สืบทอดต่อไปจนถึงรุ่นลูก
รุ่นหลาน

ดร.อำพน กิตติอำพน

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คำนำ

หนังสือประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส “คำพ่อสอน” เป็นหนังสือที่มูลนิธิพระดาบส์ร่วมกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ร่วมกันจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่พระราชทานไว้ในโอกาสต่างๆ มานำเสนอด้วยวิธีการจัดหมวดหมู่เนื้อหาให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน รวมทั้งคงรูปแบบของตัวสะกดและวรรคตอนตามต้นฉบับไว้

สาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบด้วยมโนทัศน์ต่างๆ เช่น ความพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน รวมทั้งคุณธรรมและความรู้ ที่สำคัญคือความสามัคคี ซึ่งหากชาวไทยได้น้อมนำมาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างเข้มแข็งแล้ว จะทำให้เกิดความสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน

ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น เราทุกคนต่างตระหนักดีว่าแนวทางการดำเนินชีวิตที่พระราชทานไว้นี้จะนำพาชีวิตไปสู่ความสุขร่วมกันอย่างแท้จริงดังนั้นเราทั้งหลายจึงควรน้อมนำ “คำพ่อสอน” มาสู่การประพฤติปฏิบัติให้มั่นคงและยั่งยืนสืบไป

อรสุตา เจริญรัช
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

คำปรารภ

คำนำ

พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

 ความพอเพียง

 ๓

 ความพอประมาณ

 ๒๘

 ความมีเหตุผล

 ๓๖

 ความเจริญทางจิตใจ/ภูมิคุ้มกัน

 ๔๒

 ความซื่อสัตย์

 ๗๐

 ความเมตตา

 ๗๕

 ความมีวินัย

 ๘๑

 ความเพียร/ความอดทน

 ๘๘

 สติ

 ๙๙

 ปัญหาสังคม

 ๑๐๓

 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

 ๑๐๙

 ชาติและความสมดุล

 ๑๑๕

 การพัฒนา

 ๑๒๓

 ความสามัคคี

 ๒๑๔

ภาคผนวก

 โครงการคำพ่อสอน

 มูลนิธิพระดาบส

 คณะกรรมการจัดทำหนังสือ

ที่ รด 0003/18888

สำนักราชเลขาธิการ

พระบรมมหาราชวัง กทม.10200

๔1 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง พระราชทานพระบรมราชานุญาต

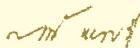
เรียน ประธานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือที่ นร 1001/ท.01 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2542

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาบทความเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่แก้ไขแล้ว

ฉบับที่ท่านขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรม-
ราชวินิจฉัย บทความเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ มาร่วมกัน
ประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัส เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และขอพระราชทานพระบรม-
ราชานุญาตนำบทความดังกล่าวไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสำนักงานฯ และทุกฝ่าย
ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรง
พระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรม-
ราชานุญาต ตามที่ขอพระมหากรุณา

(หม่อมหลวงพิระพงศ์ เกษมศรี)

ราชเลขาธิการ

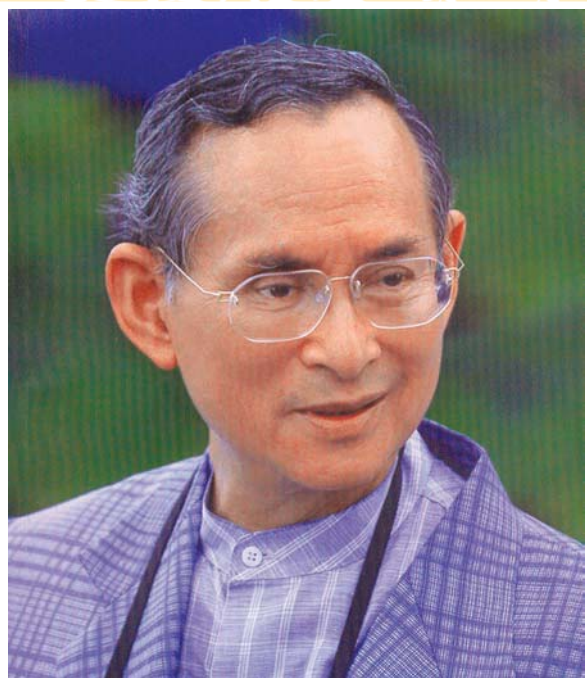
กองการในพระองค์

โทร.2253457 62 ต่อ 2315, 2316

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปใน **ทางสายกลาง** โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ **ความพอเพียง** หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้อง มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้อง อาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของ คนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจ ในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มี ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการ รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

*สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ประมวลจากพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ
โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชนุญาตให้เผยแพร่
เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายต่อไป

เศรษฐกิจพอเพียง
เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต
รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน
เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับ
บ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง
สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม
แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม
และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป

“...เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสีย ด้วยซ้ำไป...”*

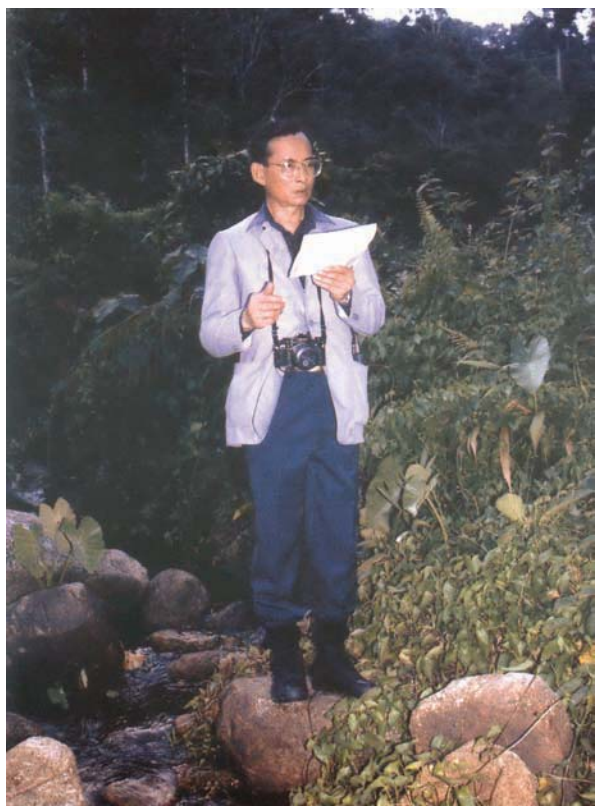
“...สมัยก่อนนี้พ้อมีพอกิน สมัยนี้ชักจะไม่พอกิน จึงต้อง
มีนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ทุกคนมีความพอเพียงได้...”

พระราชดำรัส

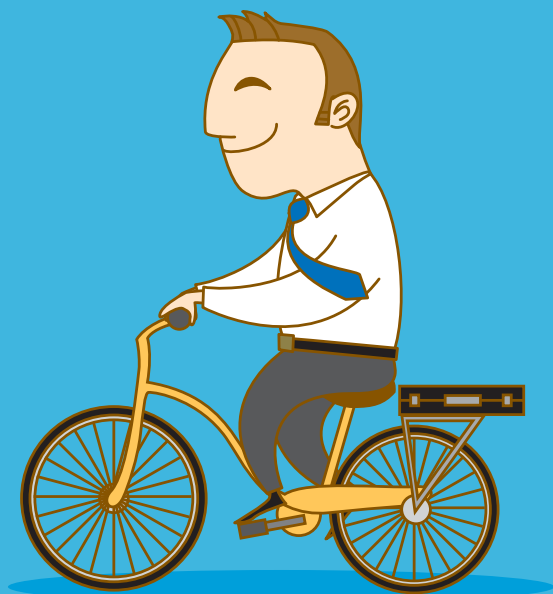
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

วันพฤหัสบดีที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๖

ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า
มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้
แต่ว่าพอ

“...คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก. ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้นแต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน. พอมีพอกินนี้ ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี้ในศาลานี้ เมื่อเท่าไร ๒๐ ๒๔ ปี เมื่อปี ๒๕๑๗. ๒๕๑๗ ถึง ๒๕๔๑ นี้ ก็ ๒๔ ปีใช้ไหม. วันนั้นได้พูดว่า เราควรจะปฏิบัติให้พอมีพอกิน. พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง. ถ้าแต่ละคนพอมีพอกินก็ใช้ได้. ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้น ก็เริ่มจะไม่พอมีพอกิน. บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย. สมัยก่อนนี้พอมีพอกิน มาสมัยนี้ชักจะไม่พอมีพอกิน. จึงต้องสัณนิบาตที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้. ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ. แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุขถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควรที่จะปฏิบัติ. อันนี้ก็หมายความว่าอีกอย่างของเศรษฐกิจ หรือระบบพอเพียง...”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

วันศุกร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑